

Ние ли защитаваме закона, или законът защитава нас?

В този **казус** искам да споделя с вас нещо лично; нещо което се случи с мен преди много време и коренно промени представите ми за обществото. Беше в края на 90-те години. По това време аз бях студент в държавния университет на щата Охайо, където работех над своя докторат. Моите активи се състояха от много ентусизъм, рафт с книги, и една стара кола, която обикновено паркирах на улицата пред общежитието.

Една нощ телефонът ми упорито зазвъня. Опитах се да го игнорирам, тъй като имах изпит рано сутринта, но звънящият не се отказваше. Когато вдигнах слушалката, разбрах че обаждането е от полицията. Оказа се, че някой е разбил колата ми през ноща и е откраднал радиото. Слязох долу и отидох до колата си. До нея стоеше млад полицаи. Той изрази съжаление за случилото се и ми предложи да отида до полицията и да подам жалба за разледване на случая. Беше късно през нощта, предстоеше ми изпит, и не исках да прекарам нощта в полицейското управление. Колата ми беше стара и радиото не работеше добре. Благодарих на полицаия за неговата всеотдайност и му казах, че не искам да подавам молба за разследване. Обясних му, че тъй като престъплението е извършено срещу мен, аз решавам да поема последствията и да се опитам да забравя за случилото се.

Офицерът ме погледна с недоумение и каза: „Това не е вярно! Престъплението не е извършено срещу Вас. Престъплението е извършено срещу закона. Това, че Вие сте потърпевшият е въпрос на чиста случайност. Ако, обаче, Вие не подадете жалба, не можем да търсим отговорност от нарушителите. Вие имате морално задължение да помогнете на полицията да открие извършителите на това престъпление.“

Има моменти в живота, които дълбоко провокират ценностната система на един човек. Това беше един такъв момент. Аз намирах логиката си за неопровержима. Америка е свободна държава и аз имах правото да не се ангажирам. Нещо повече, аз не виждах как някой би пострадал директно от това, че решавам да остана в къщи. Оказва се обаче, че това не е така. Моето бездействие в тази ситуация би понижило качеството на живот на всички в района, включително и на самия мен.

Ако някой безнаказано нападне невинен човек на улицата, илюзорното заключение е „Имах късмет, че това не бях аз“. Истината обаче е, че аз съм също така потърпевш в тази ситуация! Престъплението срещу един човек в обществото е престъпление срещу всички хора в това общество. Защото ако днес жертвата е напълно непознат човек, утре жертвата може да сте Вие или някой когото познавате.

Извиних се на полицаия и отидох в полицията за да подам жалба. На следващата сутрин ми се обадиха за да ми кажат, че са заловили хората, които са разбили колата ми. Операторът ми благодари

за съдействието. Никога не видях нарушителите, нито получих радиото си обратно. Но аз знаех, че заради мен кварталът е малко по-безопасен.

Моят първи урок по гражданство

Този инцидент повдигна в мен въпроси на много различни нива. *Защо тази гледна точка беше напълно непозната за мен?* Аз бях един интелигентен и добре образован човек. Интерпретацията на полицията беше напълно логична. И въпреки това, тя ме хвана напълно неподготвен. *Защо полицаят ме подтикна да подам жалбата?* Той, като че ли, не беше длъжен да направи това. *Защо аз го послушах?* Аз имах свободата да му откажа.

Случката предизвика спомени, които ме отведоха в родния ми град в посткомунистическа България. Имаше един тягостен период, когато общността в града беше раздирана от беззаконие, рекеторство и улични престъпления. Мислех си: Това не е ли резултат от това, че ние обикновено виждаме престъпленията, но не и закона; дърветата, но не и гората? *Как можем да променим това?*

Днес все още не знам отговорите на всички тези въпроси. Но знам, че едно цивилизовано общество се състои от хора, които се чувстват свързани чрез невидимата мрежа на законността. Също така знам, че защитата на закона е отговорност на всеки гражданин. Законът не защитава нас; ние се защитаваме един друг.

Моето гражданско образование започна в тази студена нощ. Аз бях на 27 години. Първият ми учител беше полицай, вероятно по-млад от мен. Моето гражданско образование продължава и до днес.

Дискусия

Основният въпрос във този казус не е кое е правилното решение. Това е ясно. Основният въпрос също така не е защо една голяма група хора, включвайки самия мен в тази ситуация, прави погрешният избор. Отговорът на този въпрос е спекулативен, и вероятно неважен. *Основният въпрос е как тази ситуация може да се промени?* Може би отговорът е много по-прост отколкото ни се струва.

*Христо Пирински, 2022
Граждани за България*